

ELHUNYT PERLUSZ SÁNDOR¹
LISZT FERENC-DÍJAS MAGÁNTÁNCOS,
A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ BALETTMŰVÉSZE,
A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLA (MA EGYETEM)
TANÁRA, DOCENS
(1936–2023)

I.

Perlusz Sándor

„1937. március 25-én születtem Budapesten. Apám Perlusz Gyula, anyám Ivócs Jolán. Apám zsidó származású, anyám szlovák evangélikus. Apám 1925-ben, hogy feleségül tudja venni anyámat, áttért az evangélikus hitre, de soha nem gyakorolta új vallását. Mi gyerekek, két nővérem és én, már keresztényként nőttünk fel. A família eredetéről csak annyit tudunk, hogy francia eredetű (Perleux), ami a Monarchiában Perlusz írásmódra módosult. A családnak két ága van, úgy, mint a hatvani és a váci Perluszok. A két ág gyaníthatóan unokatestvéri viszonyban voltak egymással. Én a hatvani ágból származom, amiből több neves művész is származik. Úgy, mint Perlusz Adolf, az Osztrák-Magyar Monarchia egyik legnépszerűbb operaénekes (tenorista) a prágai és drezdai operaház művésze, lánya Perlusz Johanna neves zongoraművésznő, aki Lipcsében élt. Hatvani Perlusz Gyula országos hírnévű festőművész, aki apámnak unokatestvére volt, hatvani előnevet azért használta, hogy megkülönböztesse magát apámtól, aki szintén Gyula névre hallgatott. 1944-ben az erdélyi Hidegségben a nyilasok kivégezték. Apai nagyanyám, született Glatter Gizella,

¹ Az önéletrajzot, valamint a képeket Perlusz Sándor honlapjáról (www.perluszsandor.hu) vettük át, ahol versei is megtalálhatók.

Radnóti Miklós apjának édes testvére volt, így Radnóti nagyapja Glatter Jakab, az én dédapám volt, aki a mai Szlovákia területén élt, és ott is van eltemetve. Sajnos sírját két évvel ezelőtt több más zsidó sírral együtt meggyalázták. A fentiekből kitűnik, hogy Radnóti és apám első unokatestvérek voltak. Radnóti sorsa már közismert, 1945 tavaszán Abda község határában egy magyar katona föbe lőtte.

1943 őszén anyám elvitt Rimaszécsre Perlusz nagymamámhoz és ott iratott be a református iskola első osztályába, mivel Csepelen, ahol laktunk, nagyon féltém a bombázástól. Ő két nővéremmel Csepelen maradt, apám pedig, mint katonaszökevény valahol illegalitásban élt. 1944 nyarán, amikor a vidéken élő zsidókat gettóba zárták, nagyanyám családjával együtt engem is gettóba zártak. A pap tanítónak köszönhető, hogy életben maradtam, mert keresztlevellemmel és anyakönyvi kivonatommal nagy nehezen kimenekített a gettóból. Nagyanyámat, egyik nagynénémet, egyik unokatestvéremet (4 éves volt), valamint unokatestvérem édesanyját Auschwitzba érkezésük napján elgázosították. (Ha nem kerülök ki időben a gettóból, én sem éltem volna túl ezt a szörnyűséget).

A háború után apám szülőfalujában Rimaszécsen telepedtünk le, de igen rövid idő múlva a szlovákok kitelepítettek minket, mivel apám magyarnak vallotta magát. Végül Ózdon leptük meg otthonunkat, ahol apám a vasgyárban helyezkedett el.

1947–48-ban az ózdi munkásotthonban (Olvasó) megalakult egy amatőr balettiskola, ahova anyám beíratott, mivel igen mozgékony fiúcska voltam. Első balettmesterem dr. Déchy Aladárné, Gellért Gitta néni volt, aki megszerette velem a táncot. Nem tudom miért, de nekem nagyon tetszett a dolog, és mámorító érzés volt, hogy szerepelhettem. 1949-ben tehetségkutatók jöttek el Ózdra, és úgy ítélték meg, hogy alkalmas lehetek az 1950-ben megalakuló Állami Balettintézet első éves növendékének. 1950 szeptemberében kezdtem meg a tanulmányaimat Budapesten. 1957-ig tanultam és ez idő alatt a Balett Intézet kollégiumában nevelkedtem. Mint balett növendék sokat szerepeltem az Operaház balett előadásain, szinte minden gyerek szerepet eltáncoltam.

1956 áprilisában az Intézet alapító igazgatója Lőrinc György Kínába utazott, és engem, aki akkor nyolcad éves növendék voltam, választott asszisztensének, ahol is balett mestereket képeztünk ki. Az októberi eseményekről Kínában értesültünk, és úgy döntöttünk, hogy azonnal haza indulunk, de csak november végére érkeztünk Budapestre.

Nádasi Ferenc növendékeként 1957-ben diplomáztam, és ekkor szerződtem a Magyar Állami Operaházhoz. Már az első évben kisebb szóló szerepeket kaptam, de első jelentős nagy szerepemet az 1957-58-s évadban kaptam a Giselle-ben, majd 1958-59-ben Bartók-Harangozó Fából faragott királyfi címszerepét is eltáncolhattam. Ez a szerepem egész pályámon végig kísért, mert idehaza és külföldön több mint száz alkalommal táncoltam el Európa szinte valamennyi jelentős Operaházában. 1958 őszén neves művészekből álló csoporttal meghívást kaptam Kínába egy koncert turnéra, 1959 tavaszán a Hacsaturján Gajane című balettjének egyik főszerepét is eltáncoltam, továbbá 1959 nyarán a bécsi Világ Ifjúsági Találkozó balett versenyén első díjat nyertem. Ez év október 1-én Kína nemzeti ünnepén Csu enlaj miniszterelnök adományozta barátsági emlékérmét vehettem át.

Egy kép Kínából

Pályafutásom során szerepeim úgy nevezett demi-karakter szerepek voltak, amelyek virtuóz klasszikus technikát igényeltek, ugyan akkor igényes színészi játékot is.

Jelentős szerepeim a következők voltak:

Prokofjev Rómeó és Júlia (Lavrovskij koreográfia): utcai bohóc,

Faust Valpurgisz éj: Belzebub

Sylfid: Gurn

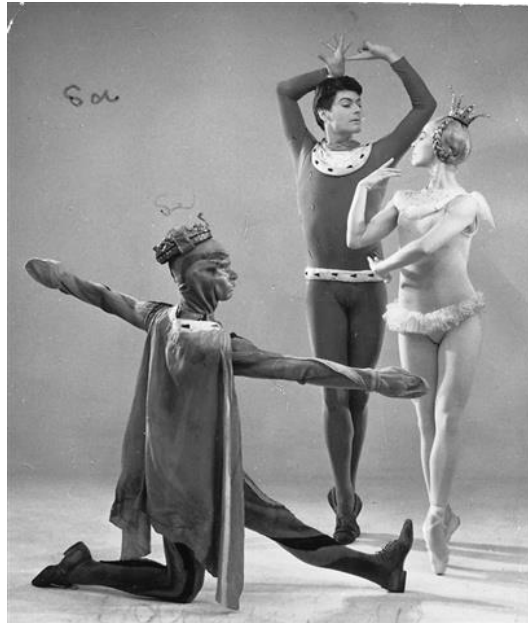
A rosszul őrzött lány: Alein (bolond fiú) és Simone anyó (női szerep)

Hattyúk tava: udvari bolond

Giselle: paraszt pas de deux,

Gajane: Karen,

Furfangos diákok: Stréber Józsi

Bartók-Harangozó és Bartók-Seregi Fából faragott királyfi: címszerep,
Partnerei: Orosz Adél és Róna Viktor
(Keleti Éva felvétele, 1963)

Csipkerózsika: Cica kandúr duett

Csipkerózsika: Cica kandúr duett

Petruska: címszerep
(Féner Tamás felvétele, 1966)

Bahcsiszeráji szökőkút: Nurali tatárvezér

Delibes-Seregi: Sylvia - Ámor
(Mezey Béla premier felvétele)

És még számos kisebb nagyobb karakter szerep

A Petruska eltáncolása után 1965–66-s évadban Liszt Ferenc díjra terjesztettek föl, de nem kaptam meg ezt a díjat. Nagy csalódás volt ez a számomra, de elhatároztam, hogy soha többet nem foglalkozom semmi féle kitüntetéssel. Moliere örök érvényű sorai voltak számomra mérvadók. Művész számára nincs

csábítóbb babér, mint a megtisztelő és cirógató taps. Kell-e nagyobb fizetség, legfelségesebb jutalmunk a műértő dicsérete. Ezt a jutalmat egész pályafutásom alatt bőségesen megkaptam, a többivel meg nem foglalkoztam.

A tánc mellett nagyon érdekelt a képzőművészet és a költészet. Nem kisebb mesterektől tanultam mintázni, mint Meggyesi Ferenc és Somogyi József, akikkel nagyon jó kapcsolatot sikerült kialakítanom, majd később autodidakta módon megtanultam festeni is. Az 1970-s évek közepétől elkezdtem verseket írni, és ezt a mai napig is művelem.

1974-ben, ha kicsit későn is, de megkaptam a Liszt Ferenc-díjat.

Színházi munkám mellett a Táncművészeti Főiskolán elvégeztem a balett mesterképző szakot, majd a Színház és Filmművészeti Főiskolán a koreográfus-rendező szakot is. 1980-tól húsz éven át a Magyar Táncművészeti Főiskolán klasszikus balettet tanítottam és 2000 szeptemberében, mint docens végleg visszavonultam a tanítástól is. Ma már csak versírással foglalkozom.

Perlusz Sándor tanít

2007 szeptemberében a Táncművészeti Főiskolán átvettem az Aranydiplomámat és az Operaházban ünnepélyes keretek között köszöntöttek operaházi tagságom 50. évfordulója alkalmából.

Feleséggel 1963 óta több, mint ötven éve élünk együtt harmonikus házasságban. Három felnőtt gyermekünk és három felnőtt unokánk van. Van még két szőrös gyermekünk is, egy nagy testű berni pásztorkutya, a neve Argosz, és egy vele egykorú cica Murci, akik már nincsenek velünk, de 2013 márciusában kaptam egy másik szépséges berni pásztorkutyát, Hektort. Murci

cicánk 2014. novemberében ment el, 2015, júniusában kaptunk egy kiscicát, Fricit.

Perlusz Sándor és Argosz

1993 végén Pilisszántóra költöztünk igen szép környezetbe, 20 km-re Budapesttől, a hegyek közé.”

Perlusz Sándor

Perlusz Sándor táncművészeti pályafutásával párhuzamosan aktívan foglalkozott más művészeti ágak művelésével, festészet, szobrászat, kisplasztika és költészet. Életének és munkásságának szinte teljes anyagát megtalálják a www.perluszsandor.hu honlapon. 1980-tól húsz éven át a Magyar Táncművészeti Főiskolán klasszikus balettet tanított, majd 2000 szeptemberében, mint docens végleg visszavonult a tanítástól. Munkásságát 1974-ben Liszt Ferenc-díjjal ismerték el.

II.
PERLUSZ SÁNDOR KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁSAIBÓL

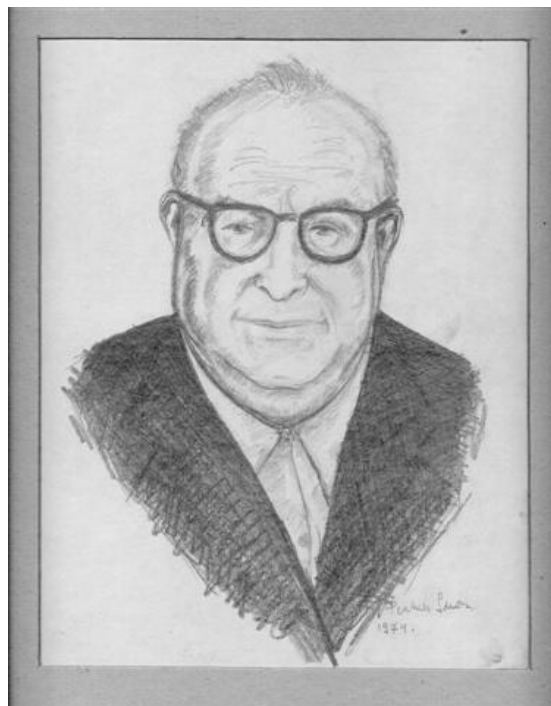
Balerinák farost

Pongor Ildikó farost, olaj

Róna Viktor (1969) Párizs, ceruza, grafika

Apám halála után készítettem emlékeztető (1974) ceruzarajz

Önarckép (1979) farost, olaj

Önarckép farost, olaj

Rabbi (1999) vászon, olaj

Dávid unokám (2012) vászon, olaj

Nóri és Áron unokáim (2013) vászon, olaj

A téli pilisi hely (2000) vászon, olaj